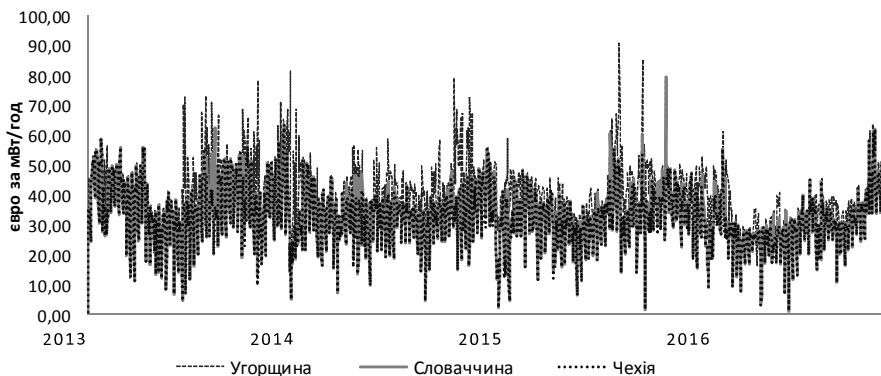

ТАРИФОУТВОРЕННЯ ТА БІРЖОВА ЦІНА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Протягом кількох останніх років на європейських спотових ринках електроенергії присутня тенденція падіння цін на цей ресурс. Аналіз діяльності європейських енергетичних бірж дозволив порівняти тренди щодо генерації електроенергії, зокрема чітко відслідковується переорієнтація виробників на відновлювальні джерела енергії та поступова відмова від використання атомних електростанцій. Це впливає на кількість «зеленої електроенергії» та збільшує присутність цих виробників на енергетичних біржах Європи. Натомість, в Україні, електроенергії генерується теплоелектростанціями із експортованого вугілля, що значно збільшує її вартість у порівнянні із іншими джерелами виробництва енергії.

Ціна електроенергії на енергетичних біржах Східної Європи, де Україна має експортні інтереси, протягом 2013-2016 років поступово знижується, в той час як ціна на Об'єднаному ринку електроенергії України (ОРЕ) зростає щороку (рис.1). Девальвація гривні протягом 2014-2016 років дещо знизила експортну ціну, проте навіть 47,85 євро за мВт/год. у жовтні 2016 року (за курсом НБУ станом на 01.10.2016р) не може конкурувати із європейськими цінами. Таким чином, у майбутньому українська електроенергія може остаточно втратити конкурентоспроможність, що призведе до зменшення надходжень у бюджет країни.

Джерело: побудовано автором на основі [1, 2, 3]

*Рис. 1. Щоденні ціни енергетичних бірж
Угорщини, Словаччини та Чехії у 2013–2016 рр.*

На графіку можемо спостерігати, наскільки великий діапазон цін присутній на ринку електроенергії. Це пов'язано із тим, що ціна електроенергії

залежить від певних факторів, а саме: собівартість власного виробництва, ціни на сировину із якої генерують електроенергію, витрати на транспортувальні мережі, розвиток відновлювальних джерел енергії, попит та пропозиція на внутрішньому ринку країни, вартість зелених сертифікатів (сертифікати на емісію CO₂), погода, профіцит або дефіцит потужностей, а також розвинена інфраструктура національних та міждержавних електричних мереж.

Однак, біржова спотова ціна, не є остаточною для побутових та промислових споживачів. Тарифи на електроенергію у країнах, що провели лібералізацію енергетичних ринків, формуються на основі ринкової (гуртової) ціни та витрат пов'язаних із транспортуванням, диспетчеризацією, обслуговуванням та модернізацією енергосистеми. Формуються різні підходи до тарифоутворення на внутрішньому ринку кожної окремої країни, що передбачає раціональне використання електроенергії, підвищення енергоефективності та впровадження відновлювальних джерел енергії. Окрім того, на кінцевий тариф впливає кількість та рівень податків, який в кожній державі визначається індивідуально.

Для великих промислових споживачів електроенергії, крім вищезазначених факторів, на тариф може впливати обрання іншого постачальника та ціна укладених контрактів.

Метод за якими формується тариф в Україні відрізняється від європейського через існування монополії на ринку електроенергії. Ціна для кінцевих отримувачів електроенергії регулюється та встановлюється Національною Комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) відповідно до категорій побутових споживачів та класу напруги для промисловості. Найбільша відмінність у тарифах між Україною та ЄС базується на високій вартості української електроенергії для промисловості. Низька вартість електроенергії для населення не покриває витрат на її виробництво, і в Україні відбувається перехресне субсидування, коли промисловість сплачує вартість енергії для побутових споживачів.

Перелік використаних джерел:

1. Opcom data market / [Електронний ресурс] Power Exchange OPCOM. – Режим доступу: <http://www.opcom.ro/pp/home.php>.
2. HUPXDAM volumes, prices/ [Електронний ресурс] Power Exchange HUPX Ltd. – Режим доступу: <https://www.hupx.hu/en/Pages/hupx.aspx?remsession=1>.
3. Short-term market [Електронний ресурс] Power Exchange OTE. – Режим доступу: <http://www.ote-cr.cz>.